

5. Приватне право в умовах війни: матеріали Всеукр. наук. конф. (Одеса, 15 листоп. 2022 р.). За заг. ред.: проф. Є. Харитонова, проф. І. Давидової. Одеса, 2022. 1004 с.

6. Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні питання розвитку юридичної науки і практики в умовах воєнного стану та мирної розбудови» (Київ, 5 травня 2023 р.). Київський національний університет імені Тараса Шевченка. URL: <https://docs.google.com/document/d/1gXQdx4XzgYoP5xCdh2dUZID6JfXFCO5Y/edit#heading=h.gjdgxs>

7. Міжнародна науково-практична конференція «Розвиток юридичної науки в умовах воєнного стану» (Київ, 17 травня 2023 р.). Київський університет права НАН України. URL: <https://kup.edu.ua/v-kup-nanu-vidbulas-mizhnarodna-naukovo-praktychna-konferentsiia-do-dnia-nauku-ukrainy/>

8. Деокупація. Юридичний фронт: матеріали Міжнародного експертного круглого столу (Київ, 18 березня 2022 р.); упоряд. і наук. ред. О. В. Кресін. Київ: Держ. торг.-екон. ун-т, 2022. С. 18–22.

9. Світова гібридна війна: український фронт : монографія / за заг.ред.В.П. Горбуліна. Харків: Фоліо, 2017. 496 с.

10. The origins of the concept of a hybrid war. Electronic journal «The Bell»28 Feb. 2015. URL: [http://www.thebellforum.com/showthread.php?t=130013_Цитується_за:_Власюк_В.В.,_Карман_Я.В._Деякі_основи_поняття_\"гiбридна_війна\"_в_мiжнародному_правi._Право_і_громадянське_суспiльство._2015._№_1._С._226–234._URL:_http://lcslaw.knu.ua/2015-1.pdf](http://www.thebellforum.com/showthread.php?t=130013_Цитується_за:_Власюк_В.В.,_Карман_Я.В._Деякі_основи_поняття_\)

11. Власюк В.В., Карман Я.В. Деякі основи поняття “гібридна війна” в міжнародному праві. *Право і громадянське суспільство*. 2015. № 1. С. 226–234. URL: <http://lcslaw.knu.ua/2015-1.pdf>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-321-0-72>

МІЛІТАРИЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ВИБІР ТЕМИ ДИСЕРТАЦІЙНОГО НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Ховрич Сергій Миколайович

кандидат історичних наук (Ph.D.), доцент,

член-кореспондент Академії соціальних наук України,

м. Київ, Україна

Жорстока й затяжна російсько-українська війна, яка триває з 2014 р., мобілізувала українську громаду щодо спротиву агресії лютого ворога.

Водночас українцям доводиться долати численні проблеми зовнішнього і внутрішнього характеру: політичні, соціально-економічні і т.д. І все-таки поступово мілітаризація охоплює всі сфери життєдіяльності нашої держави. Гадаємо, за умови входження України до складу НАТО «...Україна значно посилить його [НАТО. – С.Х.] бойовий (!) потенціал» [9, с. 257]. Успіхи контрнаступу Збройних Сил України (ЗСУ) в 2023 р. тому підтвердження. Зasadничо, на часі вирішення питання мілітаризації національної свідомості українців, від чого залежить їхній бойовий дух у нинішній боротьбі за збереження своєї держави й самоідентифікації. Переведення економіки на воєнні рейки, здається, відносно легше завдання, аніж мілітаризувати свідомість активної частини громадян.

Наукові дослідження, слід погодитися, забезпечують загальний розвиток суспільства [2, с. 164]. Якщо «наука – соціально значуща сфера людської діяльності...» [7], то вона має відповідати запитам суспільства і держави. Умови даної війни, наголосимо, вимагають концентрації зусиль науковців, освітян, музейників й політиків щодо глибокого вивчення воєнної історії українського етносу з метою формування у громадян належної мілітарної культури. Це та інше забезпечить кращі показники насамперед морально-психологічного стану військово-службовців. До означеної справи слід залучити і здобувачів наукових ступенів з різних спеціальностей. Вони, у разі правильно поставленої задачі та її енергійного виконання, здатні досягти належних успіхів в цьому напрямку. Як відомо, дисертант є ключовою фігурою під час виконання наукової роботи: «...аспірант [а також докторант. – С. Х.] при виконанні дисертації виступає головним виконавцем...» [6, с. 18]. Себто науковий керівник (консультант), хоча спрямовує і контролює дослідження здобувача, навряд чи зможе суттєво вплинути на його (дослідження) кінцевий результат.

Мілітарна культура українців – цікава й актуальна проблема сьогодення. Мабуть, виняткових успіхів тут зможуть добитися представники гуманітарного профілю: історики, філологи, етнографи, музейники т. ін. При виборі ж конкретної теми дисертації доцільно користуватися універсальною порадою ерудованого італійського філософа й книгознавця Умберто Еко (1932–2016): «Отже, запам'ятаймо основне правило: що конкретніша тема, то ліпше працюється, а тому досяжний її успіх. Монографічні теми ліпші, ніж оглядові» [4, с. 26]. Як приклад, згадаємо докторську дисертацію знаного вітчизняного музейника і дослідника Віктора Карпова (нар. 1960): «Історичні витoki української військової символіки та її розвиток в незалежній Україні» (2015) [5], де детально висвітлене питання формування символіки українського війська після відновлення самостійності України наприкінці ХХ ст. Її (дисертації) результати можуть бути використані

під час патріотичного виховання молоді, яка має усвідомлено любити й захищати Батьківщину, а також поважати ЗСУ.

Фахівці будь-якої галузі науки докладають значних зусиль щодо впорядкування термінологічно-понятійного апарату, аби надалі уникнути прикрих непорозумінь. Так, деякі історики взяли участь у формуванні єдиних поглядів сутності та змісту основних понять воєнно-історичної й воєнної наук [3, с. 19], досягнувши в тому конкретних здобутків. З огляду на визначену нами тему розвідки, привертають увагу уточнення професора Олександра Гуржія (нар. 1955) та доцента Ростислава Пилявця (нар. 1963) щодо фундаментальних понять воєнної та воєнно-історичної наук: воєнна історія й військова історія, воєнне мистецтво й військове мистецтво [3, с. 20]; а висновок їхній такий: «...головним, пріоритетним об'єктом вивчення воєнної та воєнно-історичної наук є саме війни (ширше – воєнні конфлікти), а не військо» [3, с. 20]. Думаємо, останнє стане у пригоді всім, хто зануриться у подібну проблематику.

Визначні діячі науки й культури всіх епох цілком слушно акцентували увагу на якості підготовки фахівців. Адже від цього залежить науково-технічний та культурний прогрес людства. Імітація ж певної діяльності створює передумови для безруху і кризи в економічному та суспільно-політичному житті країн. Ще прославлений вчений-гуманіст доби Відродження Джованні Боккаччо (1313–1375) у своєму безсмертному шедеврї «Декамерон» (1353) гостро засудив «бутафорну науку» (9 оповідка 8 дня) [1, с. 482–494]. «Ми часто бачимо, – іронічно зауважив Дж. Боккаччо, – як наші країни [флорентійці. – С. Х.] повертаються з Болоньї [престижний Болонський університет, заснований 1088 р. – С. Х.] додому... усе пишні та розкішні, а як до діла дійдеться, то нікудишні» [1, с. 482]. Після ж розповіді про пригоді одного недалекого доктора медицини резюмував: «Оттак у нас у Флоренції вставляють ума тим, хто в Болоньї його не купив» [1, с. 494]. Рішучіше й системно боровся з недоліками в науковій сфері і видатний німецький мислитель Фрідріх Ніцше (1844–1900); його оцінки різкі, а висловлювання прямотинні, чим і привабив до своєї неординарної творчості різноманітних інтелектуалів. «У книзі, написаній ученим, – стверджував Ф. Ніцше, – майже завжди є щось гнітюче: «фахівець» неодмінно десь вигулькує, зі своїм завзяттям, своєю серйозністю, озлобленням, зі своєю переоцінкою закутку, в якому він сидить і плете, зі своїм горбом – бо у кожного фахівця свій горб. Вчена книга завжди відображає скалічену душу – будь-яке ремесло калічить» [8, с. 249]. І резонно запитав: «Чого варта книжка, яка навіть не відносить за межі всього книжного?» [8, с. 156]. Ось чому: «Книги й нотатки у різних мислителів відрізняються: один зібрав у книзі світло, яке спромігся

забрати додому, швидко викравши його з променів знання, яке світило йому; інший подає самі тіні, сіро-чорні репродукції того, що постало у його душі напередодні» [8, с. 94]. Але ж наука, на переконання Ф. Ніцше, «...визначає речі тривкі, які завжди дають привід для нових досліджень – адже могло бути геть інакше!» [8, с. 64]. Витворений ним образ вченого має стати взірцем для сучасних здобувачів, підживлювати їхній ріст: «...мої вчені друзі! Я благословляю вас... І за те, що ви... зневажаєте... паразитів від культури! І що ви не вмієте торгувати духом! І часто маєте думки, які не підлягають грошовому вираженню! І що ви не репрезентуєте нічого, чим ви насправді не є! Що єдина ваша воля – стати майстрами свого ремесла, відчуваючи благоговіння перед майстерністю і рішуче відкидати все примарне, напівправдиве, причепурене, віртуозне, демагогічне» [8, с. 250]. Справді, творчість великого Ф. Ніцше поза часом. Влучно висміяв ганебну практику в освіті «диплом заради проформи» [4, с. 17] і професор У. Еко. У даному випадку цю думку італійця доречно екстраполювати також на процес підготовки дисертаційних досліджень.

Таким чином, сучасні дисертаційні наукові дослідження в Україні мають проводитися в контексті процесу мілітаризації української нації, яка з 2014 р. змагається за збереження своєї держави і самоідентифікації. Важливо при цьому повсякчас дбати про якість підготовки дисертацій.

Література:

1. Боккаччо Дж. Декамерон / з італ. перекл. М. Лукаш. Київ : Дніпро, 1985. 661, 2 с.
2. Вовк А. О., Левчук К. О. Значення наукових досліджень для розвитку вищих навчальних закладів. *Збірник наукових праць Дніпровського державного технічного університету (технічні науки)*. 2020. Т. 2. № 37. С. 161–166. URL : <http://sj.dstu.dp.ua/article/view/228093> (дата звернення : 08.09.2023).
3. Гуржій О., Пилявець Р. Сучасна воєнно-історична та воєнна термінологія : проблемні питання. *Сторінки воєнної історії України* : зб. наук. ст. 2009. Вип. 12. С. 1–24. URL : <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/95590> (дата звернення : 08.09.2023).
4. Еко У. Як написати дипломну роботу : Гуманітарні науки / пер. за ред. О. Глотова. Тернопіль : Мандрівець, 2007. 224 с. (Б-ка журналу «Мандрівець»). URL : https://shron1.chtyvo.org.ua/Umberto_Eco/Yak_napysaty_dyplomnu_robotu.pdf? (дата звернення : 01.02.2022).
5. Карпов В. В. Історичні витоки української військової символіки та її розвиток в незалежній Україні : дис. ... д-ра іст. наук: 07.00.01 / ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет ім. Г. Сковороди». Переяслав-Хмельницький, 2015. 464 с.

6. Козубцов І. М. Методологія організації роботи аспірантами над дисертаційним дослідженням. *Професійна освіта: проблеми і перспективи*. 2013. Вип 5. С. 16–22. URL : https://lib.iitta.gov.ua/734792/1/Profos_2013_5_6.pdf (дата звернення : 08.09.2023).

7. Мосьондз С. Наука в різних іпостасях. *Віче*. 2012. № 6. URL : <https://veche.kiev.ua/journal/3033/> (дата звернення : 10.09.2023).

8. Ніцше Ф. Весела наука / пер. з нім. В. Б. Чайковського; худож.-оформлювач О. А. Гугалова-Мешкова. Харків : Фоліо, 2020. 284 с. (Зарубіж. авт. зібрання). URL : https://shron1.chtyvo.org.ua/Nietzsche_Friedrich/Vesela_nauka.pdf? (дата звернення : 08.09.2023).

9. Ховрич С. Український досвід взаємодії з Європейською та Євроатлантичною спільнотами в умовах гібридної агресії. *Архітектура безпеки європейського та євроатлантичного просторів* : наукова монографія / за ред. Т. Астратович-Лейк, Я. Турчин, О. Горбач, О. Цебенко. Рига, Латвія : “Baltija Publishing”, 2022. С. 243–267.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-321-0-73>

THE LATEST AMENDMENTS TO AWARDING PH.D. IN UKRAINE

Shaparenko Olena Volodymyrivna

*Candidate of Philosophical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Foreign Language Training,
European Integration and International Cooperation,
Ukrainian Engineering and Pedagogical Academy
Kharkiv, Ukraine*

In the conditions of the full-scale war, the universities of Ukraine are performing educational and scientific activities, making efforts to ensure proper training of doctors of philosophy. This, unfortunately, does not always lead to awarding the degree of Doctor of Philosophy.

The purpose of the work is to analyze the reasons of failures through a prism of key requirements for applicants to awarding the degree of Doctor of Philosophy and to highlight some of the most relevant amendments in the procedure of thesis defense concerning these key requirements. To achieve the aim some governmental websites were reviewed, and some data was analyzed.

It is commonly acknowledged, that there are three main requirements for applicants: they must complete an accredited educational and scientific program which is confirmed by an academic certificate, prepare a high-quality